

Az apácza-lepke Nyitra megyében.

Irta: *Matusovits Péter* kir. al-erdőfelügyelő.

Az apácza-lepke a holicsi cs. és kir. uradalomban már az elmúlt évben is tömegesen fellépett, a döntött próbatörzsek bizonyossága szerint azonban fellépése a folyó évben általánossá lesz úgy, hogy a 10 éves állaboktól a legidősebbekig az összes erdei fenyvesekben rendkívüli mértékben fog e káros rovar fellépni.

Az elmúlt évben mintegy 170 cm magasságtól felfelé fordultak elő a petecsomók, ez idén a gyökfőtől a csucsig nemcsak a törzsön, hanem sokhelyütt az ágakon is láthatók. A felső részeken különösen az ágpereszlenek között, de a sima kérgen is. Legnagyobb mérvben vannak megtámadva az Egbell község határában, az egbelli védkerületben fekvő VI tag *f*, VI tag *g*, VII tag *c* és XII tag *f* osztagai. Az ádámmajori védkerületben pedig a XX tag *c*, a XXI tag *a*, a XVIII tag *a*, XVIII tag *b* és XV tag *b* osztagai.

A próbatörzseken találtatott: a VI. tag *f* osztagában (20 éves) 52 petecsomó 844 drb petével, a VI. tag *g* osztagában (20 éves) 13 petecsomó 563 drb petével, a VII. tag *c* osztagában (10—20 éves) 10 petecsomó 286 petével, a XII. tag *f* osztagában (40 éves) 2 petecsomó 32 petével, a XXII. tag *e* osztagában (20 éves) 37 petecsomó 1132 drb, petével, a XXI. tag *a* osztagában (41—60 év) 45 petecsomó 820 drb petével, a XVIII. tag *a* osztagában 21—40 éves) 51 petecsomó 1377 drb petével, a XVIII. tag *b* osztagában (21—40 éves) 32 petecsomó 734 drb petével és a XV. tag *b* osztagában (30—40 éves) 23 petecsomó 509 petével.

Ezekén kívül találtam egy 10 éves törzsön 16 petecsomót, majd próbát tettem álló öreg állabok törzseinél, itt 50 cm hosszú törzsrészleten 11 petecsomót találtam. A többi osztagokban 1—1 törzsre átlag véve legalább is egy petecsomó esik. Az uradalom el van tökéelve, hogy bevárja a szükséges védőeszközök használata mellett az őszt és ha a helyzet nem változik, tarra vágatja az erdőt, kiirtatja és 1—2 évig mezőgazdaságilag használván a talajt, újból beerdősíteti. A jelek arra engednek következtetni, hogy az ichneumonok és egyéb hasznos rovarok a folyó évben nagy mennyiségben fognak fellépni és miután az uradalom leg-

ujabban fészekodvakat is helyezett el, várható, hogy a természet segítségével meg lesznek óva az állabok a teljes pusztulástól. Ezt pedig annál valószínűbbé teszi azon körülmény, hogy az erdei fenyő visszaszerző képessége elég nagy és hogy a hernyók tudvalevőleg a falást alulról kezdik és a legfrissebb hajtásokat nem bántják. Így talán, bár fatömeg veszteséggel is, megmaradnak az erdeifenyőállabok. Az uradalom enyvgyűrűket alkalmazott, szedette a hernyókat és bábokat, szedette, illetve gyűjtette a lepkéket, alkalmazott tüzeket, alkalmazott áterdölést, mindezideig azonban eredménytelenül. Az összes védelmi eszközök sok költséget okoztak és nem váltak be. Ez idén a központi erdészeti kísérleti állomás fog kísérletezni — adja Isten — jó eredménnyel.

Itt megemlíteni kívánom az osztrák földmívelésügyi miniszteriumban folyó évi február hó 10, 11 és 12-ikén az apácza-lepke irtása és illetve az ellene való védekezés ügyében tartott ankét eredményét is.

Az osztrákok az apácza-lepke elleni védekezés és illetve a rendelkezések ellenőrzésére, a mint eddig is történt, a megtámadott erdők területeire biztosokat „Nonnen-Delegierte“ küldenek ki. Az apácza-lepkének az erdőkben való megjelenését első sorban a lepkék röpkölési tömegéből állapítják meg, a fellépés mérvét pedig a próbatörzseken talált petecsomók mennyiségéből. Csoportonként próbaenyvezést végeznek. A teljes enyvgyűrűzés eszközlése az erdőtisztre és az erdőbirtokosra bízatik. Az ankét a petecsomók szedését nem ajánlja, ajánlja azonban a hernyók és bábok szedését és eltaposását. A sporádikusan megtámadott állabok áterdölendők, a nagymérvben megtámadott állabok áterdölésénél pedig a törzsek lekérgezendők és a galy és kéreg azonnal elégetendők, vagy pedig az egész állab hernyóenyv gyűrűkkel látandó el. Az alnövet meghagyandó és csak akkor vágandó és égetendő el, mikor hernyókkal és bábokkal sűrűn el van lepve. A nagyon megtámadott állabok levágatásának időpontját az illető erdőtiszt állapítja meg. Különben a hernyóknak idegen állabokba való átmászása meggátolandó és a hasznos madarak a legnagyobb védelemben részesítendők. Az ez iránti intézkedéseknél az erdészeti személyzet mellett a csendőrség is igénybe véendő.

Az említett intézkedések itt is megtétettek az elmúlt évben

de sajnos, eredményre nem vezettek. Tapasztalataink szerint a madárvédelem, a betegségek, a hasznos rovarok szaporodásának előmozdítása, elegyes állatok nevelése az, ami erdeinket a káros rovarok pusztításától megóvjá. Ha a természet nem segít, mi eddigi védőeszközainkkal sajnos nem küzdhetünk erdeink ellenségei ellen, legalább annyira nem, hogy azokat végkép megtörjük.

Hires fák életéből. *)

(IV.) E cím alatt közölt cikkeink kiegészítéseül még egy-néhány ritka hazai fára szükséges felhivnunk a figyelmet, melyekhez egy vagy más tekintetben történeti emlék fűződik. Azt hisszük, ezzel teljessé tesszük a sorozatát azoknak a fáknek, amelyeket kegyeletes emlék övez.

A nógrádmegyei Romhány határában, Rétsághoz közel egy aligha a *Corylus colurna* fajhoz tartozó mogyorófa vonja magára a figyelmet, melynek törzse oly vastag, hogy csak három ember birja átölelni, koronájának pedig átmérője 10—12 lépés. Gyümölcse nem nagy, de levelei feltűnőek, mert nem szőrösek, mint a mogyorófaké általában, hanem simák és sötétzöldek.

A fa egy dombon áll, templom romjai mellett. A dűlőt, hol a rom látható, most kastélykának hívják. Lehet, hogy valaha templárius kolostor volt, de az is lehet, hogy a később kihalt Romhányi család birta. A romok közt felkutatott kriptában sok csontvázat találtak s mellettük kisebb ékköveket. Voltak ezek között rendetlenül összehányt emberi maradványok, nagy puska-golyók, pléhre vésett katonanumerusok, a pléh másik oldalán nemes nevekkal. Távolabb a határban üregeket találtak, ahonnan szintén csontvázak, agyaggyöngyök s közvetlen a mogyorófa mellől szántás közben bronztárgyak is kerültek felszínre. Sőt a múlt század 40-es éveiben egy molnár, ki azóta más vidékre költözött, egy pár fazék pénzt is talált. Viszont egy lelakatolt álkapocs

*) Nem tudjuk, vajjon az e czimen újabb és régebbi irodalmi források alapján felsorolt nevezetes fák ma még mind feltalálhatók-e a természetben, de ennek daczara érdemesnek tartottuk ezt az érdekes jegyzéket közreadni. Szerk.